

forum for
natur og
friluftsliv
TROMS

NVE
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

25. august 2014

Høringsuttalelse til Åborselva kraftverk i Karlsøy kommune

Forum for Natur og Friluftsliv (FNF) Troms er kjent med at NVE har mottatt søknad om å bygge Åborselva kraftverk i Karlsøy kommune. FNF Troms ønsker herved å komme med innspill i saken.

Generelle merknader

FNF Troms ønsker først å påpeke det store presset på vannressursene i fylket. Per i dag ligger over 60 søknader i Troms inne hos NVE. Av tidligere vannkraftsaker i fylket er 86 gitt konsesjon, kun 17 er avslått. FNF Troms registrer det store antallet utbyggingssaker med bekymring da vi ser at viktige natur- og friluftsverdier ofte blir skadelidende. Dagens situasjon er i stor grad preget av en planløs småkraftutbygging hvor landskap, biologisk mangfold, naturkvaliteter, folkehelse og opplevelseskvaliteter forringes. Tempoet er også av en karakter som utfordrer reelle og gode medvirkningsprosesser, samt går ut over kunnskapsgrunnlaget. Vi ønsker likevel å trekke fram det positive i at NVE i større grad begynner å behandle flere småkraftsaker samlet, samt at verdiene til landskap og friluftsliv er trukket fram som hovedargumentasjon i noen avslag i fylket. Vi håper at nettopp landskap, natur og friluftsliv tillegges ytterligere vekt i saksbehandlingen framover.

Behovet for kraft

Både Norge og Nord-Norge har overskudd på kraft, og kraftoverskuddet vil øke ytterligere de neste årene. FNF Troms er opptatt av en klimavennlig politikk som i større grad tar høyde for tiltak som energisparing og energieffektivisering. Det finnes et stort potensial for å frigjøre mer miljøvennlig energi fremfor ny kraftproduksjon på bekostning av norsk natur. I den grad nye fornybarprosjekter må bygges ut ser vi at dette gjøres helhetlig og at de minst konfliktfylte områdene vurderes på et solid kunnskapsgrunnlag. Vi etterspør også et kunnskapsgrunnlag som viser at den nye produserte fornybare energien faktisk erstatter fossil energi og ikke kun blir et supplement. Vi registrerer at vi allerede har oppfylt de nasjonale målsetningene i forhold til fornybardirektivet, samt elsertifikatavtalen med Sverige.

ÅBORSELVA

Landskap

Ringsvassøya i Karlsøy kommune har et mektig og variert landskap av høy verdi. I nord og vest er terrenget relativt avrundet og langstrakt, mens det i sin sørøstre del har alpine, spektakulære tinder til dels over 1000 m.o.h. Vann, daler, botner og elver er med på å gjøre denne delen av øya til et vilt og attraktivt område. Graden av menneskelige inngrep er lav og følelsen av villmarkspreget høy. Dette gjelder særlig i Åborsdalsområdet. I søknaden står det at «*landskapet i prosjektområdet har*

FNF Troms, c/o Bioforsk Nord Holt, Pb. 2284, 9269 Tromsø
Tlf: 4141 7339 E-post: troms@fnf-nett.no Internett: www.fnf-nett.no/troms

FNF Troms er et samarbeidsforum for 13 natur- og friluftsansjoner i Troms som til sammen representerer rundt 15000 medlemmer. Medlemsorganisasjoner: Troms Turlag, Harstad Turlag, Norges Turmarsjforbund Troms, Naturvernforbundet i Troms, 4H Troms, KFUK-KFUM-speiderne Troms, Troms Fylkeskystlag, Troms Orienteringskrets, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Nord-Troms Krets av Norges Speiderforbund, Framtiden i våre hender Tromsø, Nord-Norsk Botanisk forening, Tromsø Casting og Fluefiskeforening.

gode visuelle karakterer. Dette er landskap som oppleves dramatisk i utformingen og vurderes derfor å være av middels til stor verdi.» FNF Troms mener landskapet har stor verdi og at de negative konsekvensene ved en småkraftutbygging vil bli store.

I søknaden heter det at overføringer skjer med nedgravde rør. Driftsvannveien er ca 1000 m som forutsettes utført med nedgravde rør, først i hovedsak i løsmasser med innslag av stor stein og enkelte steder kan det være fjell. Nedenfor den såkalte løsmasseryggen er det enkelt og oversiktlig terreng, står det. Lia eller lidelen av området består imidlertid av mye berg og lite løsmasse. Det betyr at "nedgravningen" ifølge lokalkunnskap må innebære mye utsprengning som vil gi betydelige skader i terrenget, et terreng der hele fjellsida ned mot Langsundet i dag er intakt og med fjellskog, på sommerstid et grønt, vakkert belte som strekker seg langs hele Langsundet. Ofte går hurtigruta gjennom Langsundet om sommeren, og det urørte grønnbeltet er en attraksjon og severdighet, også for europeiske fisketurister.

Utbyggingen må nødvendigvis medføre anlegg av vei i et bratt terreng som vil gi et svært og kostbart inngrep i en naturlig fjellside der hele landskapet ned mot Langsundet og opp mot fjellrekka bak er et intakt hele. "Vannveien etableres uten at det bygges permanent vei", heter det i søknaden der det skrives at rørtraseen benyttes som midlertidig atkomstvei der det er mulig. Faktum er at traseen er svært bratt i den øverste halvdel av fjellsiden, og vil føre til betydelige inngrep i området. Til tross for at veien er planlagt fjernet, vil revegetering ta lang tid, den opprinnelige tilstanden vil ikke kunne tilbakeføres, og inngrepene vil resultere i at området mister sine kvaliteter av urørthet.

Fjellsida i det planlagte utbyggingsområdet er et natur(scene)teppe mot fjella som omkranser nedbørsfeltet. Fjella her er geologisk meget interessante og brukes i geologiundervisning da de er blant de eldste bergartsdannelser i Norge (2,8 milliarder år). I nedbørsfeltet er det også interessante kvartærgeologiske særtrekk som ikke er utredet.

Søknaden forutsetter at det i et 20-meters belte tilrettelegges for "naturlig revegetering etter anleggsarbeidet". Fjellgrunnen er imidlertid næringsfattig, og det må forutsettes påkjøring av masse og tilsåing for å dekke til de verste skadene som oppstår. Utbyggingskostnadene vil ut fra revegetering og såkalt "graving" mest sannsynlig bli mye høyere enn de 20,3 millioner kr som søknaden legger opp til. Når det gjelder omfyllingsmasser, sies det at de kan tilføres fra nærliggende grustak. Det er lite ønskelig at dette grustaket utvides da det allerede ligger som et sår i terrenget og snarere trenger en tilpasning til terrenget rundt.

Overføringen av Åborselva til Nordalselva vil få særlig negative konsekvenser for landskapet. Dette vil finne sted rett over skoggrensen i åpent terreng hvor inngrepet vil bli meget synlig. Dette er lett tilgjengelig høyfjellsterreng relativt nært vei. Både det breie inngrepet i sammenheng med overføringen, samt de to oppdemningene vil prege landskapsrommet. Dette kommer i tillegg til at den nedgravde rørgata og redusert vannføring i elva vil påvirke landskap og opplevelsesverdi negativt. Søker konkluderer med at konsekvensen for utbygging er liten til middels negativ. FNF Troms mener dette er underdrivelse av de faktiske konsekvenser, og at konsekvensen reelt sett blir middels til stor negativ for landskap.

INON

FNF Troms vil understreke viktigheten av å ivareta de inngrepsfrie naturområdene som finnes i Karlsøy kommune. I 20-årsperioden 1988 - 2008 tapte Karlsøy 9,9 km² villmarkspregede områder, noe som utgjør omtrent 10 % av Troms sitt totale tap i samme periode. Ifølge Miljødirektoratet forsvinner det aller mest inngrepsfri natur i Nord-Norge, noe som gir oss et særlig ansvar for å ta

godt vare på de gjenværende områdene. Ivaretagelse av INON er også en del av den nasjonale miljøpolitikken. Mye av Karlsøys fortrinn ligger nettopp i den storslåtte og urørte naturen.

Langs kysten i Troms er det begrenset med villmarkspregede områder igjen. Populære utfartsøyer som Kvaløya og Ringsvassøya har få områder igjen lengre enn 5 kilometer fra nærmeste inngrep. Inngrepsfrie områder fra fjord til fjell er også prioritert i veilederen for småkraftverk og ment å vekte tyngre da det er en knapp ressurs. Ved en eventuell utbygging vil 1,1 km² villmarkspregede områder forsvinne. Selv om området det forsvinner fra opprinnelig er 25 km² stort, er dette et alvorlig tap da dette er det siste store villmarkspregede området på Kvaløya, Ringsvassøya og Reinøya. Det er viktig å ta hensyn til at verdifull natur sjelden tapes av et enkelt inngrep, men av mange små. FNF Troms mener at bortfallet av INON har betydelig negativ konsekvens.

Friluftsliv

Området rundt Åborsdalen er et meget flott friluftsområde. Det varierte terrenget, de spektakulære tindene og dalene, samt det lett tilgjengelige og urørte terrenget er noen av de viktigste kvalitetene. Området er en del av et yndet jaktterreng (Gamnes), holder en god rypebestand og er hyppig besøkt. Både Bjørnskardalen og Åborsdalen kombineres gjerne av jegere, og bjørkeskogbeltet (der hvor inngrepene finner sted) er en naturlig høyde å gå/jakte i. Møte med inntaksdammer, rørgater, fyllmasser og veier vil forringe naturopplevelsen. For de fleste jegere er selve naturopplevelsen hovedårsaken til at man går på jakt, noe som har nær relasjon med landskapet og graden av inngrep i terrenget. Ørretfiske i vanna finner også sted, samt sopp og bærplukking i fjellsiden, og ankomsten går ofte via elva.

Det er ikke kun sesongbaserte høstingsaktiviteter som gir området verdi. Åborsdalen er også utgangspunkt for toppturer både sommer som vinter. Dette er en stadig voksende aktivitet, og området har økende interesse. En av primærmålene, med Åborsdalen som utgangspunkt, er Ringsvassøyaas høyeste fjell, Soltindan, 1051 m.o.h. Også toppen på 1005 m.o.h., rett over Åborsdalstinden, er et flott turmål som gjerne kombineres med andre fjell rundt. Det går en tydelig og merket sti oppover langs elva som vanligvis blir benyttet. Det er viktig å ikke kun tenke på stien, og turen langs elva, kun som en transportetappe til toppen, men at den utgjør en viktig del av helhetsopplevelsen. Et inngrep i form av småkraftutbygging vil forringe denne opplevelsesverdien i stor grad. FNF Troms er overrasket over at søker kun tillegger inngrepet med liten til middels konsekvens for friluftslivet.

Fjellområdet brukes mye både av lokale og regionale friluftinteresserte bl.a. på grunn av "villmarkspreget" så nært Tromsø. Dessuten brukes området i turismesammenheng der særlig toppturisme på ettervinteren og våren er et økende interessefelt. Allerede i dag foregår det en utstrakt slik bruk av området. Selve nedbørsfeltet er ei gryte omkranset av de høyeste toppene på Ringvassøya.

Troms fylkeskommune gjennomfører en omfattende verdikartlegging av friluftsområder i Troms, en prosess over flere år og med bred medvirkning. Karlsøy kommune er dessverre ikke ferdigstilt enda. FNF Troms ønsker likevel å gjøre NVE klar over at erfaringene fra de ferdigstilte områdene viser at friluftsområdene ofte blir verdsatt et nivå mindre av søker/konsulentselskap enn hva som kommer fram gjennom den langs mer omfattende verdissettingsprosess til fylkeskommunen. FNF Troms mener at det samme ser ut til å være tilfelle i denne saken. Omsøkt område er klart av høy verdi for friluftslivet.

Samlet belastning

Det er viktig å ta hensyn til andre inngrep i området og benytte en økosystemtilnærming, jfr. naturmangfoldloven § 10, når en vurderer konsekvenser. På Ringsvassøya er det allerede utbyggt

vannkraft i Skarsfjord, og vannverk i Simavika. På Vannøya er det bygd et stort vindindustriområde, og på Reinøya ligger det utkast til søknad til småkraftverk. Andre inngrep som strandsoneareal, hyttebygging og fiskeoppdrett må også tas i betraktning.

Annet

Å sammenlikne Ersfjord(elva) med nedbørsområdet for Åborselva slik søknaden gjør, er ifølge FNF Troms ikke sammenlignbart da førstnevnte nedbørsfelt er grovt sett fire ganger større. Ersfjorden ligger også i et område med antatt høyere nedbør. I søknaden understrekes det at "det er knyttet usikkerhet til de hydrologiske beregningene all den tid det ikke er utført egne målinger i Åborselva". En kan derfor betvile om søker vil oppnå de produksjonsmål (4,2 GWh) som søknaden legger opp til. Det er en kjent sak lokalt at det ved riksveien i området nedenfor nedbørsfeltet er mindre snødekke enn i områdene nord og sør for feltet. Uansett er kraftverket i det alt vesentlige et sommerkraftverk med produksjon ca 120 dager i året, og i denne perioden er det allerede overskudd av kraft.

Når det gjelder den fiskeførende del av vassdraget, kunne denne ved en eventuell utbygging bli spart om kraftstasjonen legges ovenfor denne delen av vassdraget. Da reduseres kostnadene også når det gjelder tilknytning til kraftnettet. Ulempen for en kraftutbygger er selvsagt at effekten i anlegget blir mindre med en tilsvarende redusert økonomi som med de foreliggende planer allerede er et uøkonomisk foretak. Og de negative konsekvenser for landskapet og friluftsliv- og turismeinteressene blir ikke borte med en slik løsning.

Det kan også nevnes at feltarbeid hva gjelder botanikk og fauna i området kun er gjort på en dags befarig, og at allmenne interesser synes nedvurdert. Økonomien til mange av dagens småkraftprosjekt synes å ha dårlige framtidsutsikter, og mange utbygginger ser ikke ut til å være samfunnsøkonomisk tjenelig. I Karlsøy kommune er det allerede i dag et stort underskuddsforetak ved Fakken vindkraftverk. Når en utbygging i tillegg vil forringe viktige allmenne verdier som landskap og friluftsliv, synes FNF Troms det er naturlig at utbyggingen avslås.

Konklusjon

E utbygging av Åborselva vil føre til forringelse av et verdifullt og uberørt landskap, samt av et viktig område for jakt og friluftsliv. FNF Troms mener at samfunnsnyttene ved en eventuell utbygging er mindre enn de allmenne interesser i denne saken, og henstiller om at konsesjon ikke gis.

For Forum for Natur og Friluftsliv Troms
Eivind Høstmark Borge
Fylkeskoordinator

Kopi:
Fylkesmannen i Troms
Troms Fylkeskommune
Karlsøy kommune